PRESENTACIÓ

Rafa Gomar

DESPRÉS D'ALGUNES CONVERSES I, UNA VEGADA sospesades les possibilitats de què disposava per aconseguir el que conformaria un monogràfic sobre el conte al País Valencià, vaig pensar en una fórmula oberta que pogués ser repetida en qualsevol altre lloc i qualsevol altre moment. Al capdavall, vaig decidir que una bona manera d'estructurar el monogràfic era dividir-lo en dues parts separades per una entrevista a Vicent Alonso, una persona que com a professor universitari i crític, interessat en el gènere, ens donaria una visió lúcida sobre la realitat que envolta la narrativa breu. En la primera part, cada escriptor expressaria la seua poètica del conte; i la segona, més acadèmica, estaria integrada per estudis al voltant de contes i contistes. Això mateix, doncs, és el que teniu entre les mans.

Tot i que ja ho he raonat en altres escrits, em sembla convenient reiterar que crec inqüestionable que la narrativa breu continua patint una discriminació sistemàtica i marginal en el panorama literari i es troba immersa en una espiral absurda en què tant editors com llibreters, distribuïdors com escriptors, se'n descarreguen la responsabilitat uns als altres i fan bona aquella dita popular de *tots per al sac i el sac en terra.*

Si bé és cert, com deia Francesc Calafat en el pròleg de *El conte a València*, que hi ha raons que dificulten establir-ne un panorama complet ("La persona que s'enfronta amb el conte es troba amb un gènere que es

caracteritza en bona part per la participació d'autors passavolants, per una banda, i de l'altra, per la diversitat de mides i densitats dels relats i per la dispersió de les narracions en edicions reduïdes i en revistes"), això no justifica que un gènere que ha estat l'opció narrativa per excel·lència durant bastants períodes de la nostra història literària i que ha donat i dóna autors d'una indiscutible qualitat, estiga relegat a un plànol secundari.

No vull continuar fent de ploramiques, però. Només desitge constatar que el conte contemporani i la narrativa curta en general, sobre la base de Poe, Gògol, Maupassant o Txèkhov, ha conformat una de les aportacions més originals de la narrativa del segle XX i continua sent un gènere viu i divers, d'una versatilitat formal i tècnica amb característiques pròpies i autònomes que configuren una opció estètica enriquidora per a qualsevol literatura.

Aquesta diversitat i la meua animadversió a penetrar en l'intricat camí de les definicions i les comparances de gèneres, les classificacions i subclassificacions, m'han dut a considerar que una definició tan ampla i general com l'establerta per Richard Ford en el pròleg a la seua *Antología del cuento americano*, "*... un relato es simplemente una obra de ficción, escrita en prosa y no en verso (aunque estoy dispuesto a ser flexible), cuya extensión oscila entre un párrafo y un número de páginas o palabras más allá de las cuales la palabra 'corto' parezca poco convincente para una persona en su sano juicio*", podria encaixar davant la realitat del gènere.

En l'actualitat és necessari col·locar-nos davant la narrativa curta amb una actitud oberta que abaste qualsevol manifestació i forma, és a dir, tenir una màniga ampla que sota l'únic criteri de la qualitat abrace la multiplicitat d'opcions que s'hi presenten. Caldria preguntar-nos, doncs, què és allò de la qualitat; quan i sota quins criteris considerem que un conte és bo, o quan hem de començar a considerar un autor com a contista consolidat i no passavolant.

Encara que llegim teories literàries i opinions de primera mà de bons contistes com ara les suggerides per Poe, Quiroga, Cortázar o Píglia, la realitat és que tots aquests preceptes tan sols serveixen per teoritzar o més aviat per establir unes coordenades massa generals on encabir l'estil i temperament propi. Independentment de gustos i preferències perso-

nals, resulta difícil no complaure't amb la lectura de *Dublinesos* de James Joyce i també amb algunes de les *nouvelles* de Henry James; i amb *el Bartleby, l'escrivent* de Melville, i amb molts dels contes de Cortázar i de Borges, i amb les fàbules de Monterroso i els relats de Cheever, de Salinger, d'Hemingway, de Carver, de Benedetti, de Pere Calders, de Monzó, o amb l'*Alfabet* de Palàcios.

Tot i ser extremadament diversos, ens entestem a voler conjugar-los, compaginar-los estèticament i encabir-los en unes caractarístiques comunes. Per molt obvi que semble, només podem fer-ho prenent com a punt de partida la diversitat i una sèrie de qualitats que han de formar part d'una bona narració: l'equilibri, la precisió, l'harmonia, el ritme narratiu i els silencis, la bellesa, la concisió, la coherència entre el que es conta i el llenguatge que s'empra, la profunditat, l'emoció, la cadència, la capacitat de suggerir ... ; tot això amb una coordinació exacta, ja que l'experiència diu que a cada relat li requereix una combinació concreta de tots aquests elements perquè siga perfecte.

Cal tenir ben present també que aquesta diversitat no implique jerarquies estètiques, ni ens faça caure en les trampes publicitàries de les editorials més punyents. Si Calders o Perucho es queixaven en un moment determinat que la fantasia era relegada pel realisme social, a hores d'ara sembla que allò es qualifica com a "modern", i els autors que representen aquesta pretesa "modernitat", imperen sobre altres opcions.

La línia que podríem encabir en termes generals com *americana,* si més no amb peculiaritats subjectives remarcables, sembla que ha relegat totes les altres, entre les quals es troben les que beuen de la nostra tradició europea i segueixen la pista d'autors com ara Maupassant, Pirandello, Bontepelli, Pavese, Kafka, les excel·lents novel.les curtes de la literatura centreeuropea o la innovació contística latinoamericana, i això em sembla empobridor.

Si fórem una societat normal, gran part d'aquestes qüestions serien debatudes en les revistes de literatura i podríem traure'n conclusions o manejar idees i criteris per fer-nos opinió, però així, amb els escassos espais de què disposem per a la discussió ens trobem massa aïllats.

He parlat de diversitat i de debat, i el diàleg de les poètiques que podeu llegir tot seguit podrien constituir-ne un primer pas. Les diferents opcions presentades pels autors són ben suggeridores i fóra convenient repetir l'experiència, fins i tot afegint una mostra de la llibertat creadora amb què es manifesten els nostres escriptors i obtenir una dada més per traçar les coordenades per on es mou la nostra malmesa narrativa curta.